

Besvarelse av mandat fra arbeidsgruppe 4

Det ble gjennomført arbeidsgruppemøte over to dager i Tromsø fra 18.-19. august.

Arbeidsgruppen har svart på mandatet og har i tillegg noen øvrige merknader/innspill på bakgrunn av sine diskusjoner, som det er ønskelig at tas med i det videre rulleringsarbeidet. Disse er lagt inn i tekstform etter besvarelse av mandatet.

1. Gi status for rovviltsamarbeid med naboland og region 7.

- **Er det et samarbeid i dag med region 7?**

Det er i dag er formalisert samarbeid med region 7 gjennom avtale. Arbeidsgruppen anbefaler at dette videreføres.

Det er viktig at det er en sammenheng mellom samarbeidet og formaliseringen av dette mellom region 7 og region 8. Intensjonen om dette bør være gjensidig mellom forvaltningsområdene gjennom deres planverk.

Arbeidsgruppen anbefaler møte mellom region 7 og 8 i forkant av ferdigstilling av forvaltningsplan for region 8. Dette for å sikre samordning og gjensidighet på de områdene der det tjener planens formål. Det bør og gjennomføres årlige møter mellom regionen på nemnds nivå

- **Hvordan fungerer samarbeidet?**

Arbeidsgruppen vurderer at dagens samarbeid mellom region 7 og 8 fungerer godt. Arbeidsgruppen vurderer at dette samarbeidet må videreføres og videreutvikles.

Arbeidsgruppen vurderer at det må sikres at samarbeid mellom regionene har en standardisert og formell form, på en slik måte at godt og forutsigbart samarbeid ikke blir personavhengig.

Det er av relevans å ha en felles ambisjon mellom region 7 og region 8 knyttet til grensesamarbeid mot naboland om rovviltforvaltningen. Region 7 og 8 vurderes å ha en spesiell interesse av samarbeid knyttet problemstillinger vedrørende ynglinger som har tett geografisk plassering opp mot regionsgrensene i Norge, men også knyttet til ynglinger som er tett lokalisert opp mot svensk grense.

- **Skal det fortsatt være et samarbeid med region 7?**

Arbeidsgruppen vurderer at det er avgjørende å fortsette samarbeid med region 7, og at dette fortsatt skal være et formalisert samarbeid.

- **Er det samarbeid i dag med Sverige, Finland og Russland?**

Arbeidsgruppen vurderer at det i dag ikke er et samarbeid med Russland, men at det er et samarbeid med Sverige og Finland som bør videreføres og videreutvikles.

Samarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland vurderes å i hovedsak omfatte dokumentasjon og forskning. Arbeidsgruppen vurderer at dette er samarbeid som innehar et større potensiale, og som bør kunne utnyttes og utvikles fremover.

Med sikte på en helhetlig rovviltforvaltning vurderes det at grenseoverskridende samarbeid med alle land på Nordkalotten vil være positivt.

Det er flere overordnede forhold og utviklingstrekk som på, tvers av landegrenser, vil kunne påvirke forvaltning av rovviltbestandene, men også ivaretagelse av beitenæring i både Norge, Sverige, Finnland og Russland. Et område som utpeker seg som særlig aktuelt er klimaendringenes påvirkning på natur og klimatiske forhold, som igjen vil ha en innvirkning for både rovvilt og beitenæring på Nordkalotten. Klimautfordringenes påvirkning på rovvilt og beitenæring vil skje uavhengig av nasjonale grenser og avgrensede forvaltningsområder.

Enhetlige og omforente modeller for kartlegging, dokumentasjon og beregning på tvers av landegrenser vurderes som noe som vil kunne sørge for en mer troverdig forvaltning av rovviltbestandene. Ambisjoner om mest mulig like systemer for forvaltning på tvers av landegrenser vurderes som noe som vil kunne legge til rette for en mer forutsigbar og troverdig rovviltforvaltning på Nordkalotten.

Landegrenser vurderes i dag å kunne by på praktiske og reelle utfordringer for beitenæringen knyttet til eksempelvis skadefellinger. Tettere samarbeid omkring skadefellinger på tvers av landegrenser vurderes å være positivt for å bedre forutsigbarheten knyttet til forvaltning av rovvilt – da spesielt for beitenæring på Nordkalotten.

- **Hvorfor trenger vi et internasjonalt samarbeid?**

Arbeidsgruppen vurderer at et internasjonalt samarbeid på Nordkalotten vil kunne være avgjørende for en helhetlig og forutsigbar forvaltning av rovviltbestandene. Rovvilt og beitenæring har leve- og virkeområde på tvers av landegrenser, og grenseoverskridende samarbeid om kunnskap og forvaltning bør derfor ha en formalisert form på tvers av landegrensene i nord.

Arbeidsgruppen vil oppfordre Rovviltnemnda i region 8 til å ta opp arbeidet med et felles årlig møte/konferanse mellom – i første omgang - Norge, Sverige og Finland om rovvilt. Møte/konferanse bør rulleres mellom landene og ha fokus på en forutsigbar rovviltforvaltning i nord og felles utfordringer og problemstillinger knyttet til forvaltningen og sameksistens mellom rovvilt og beitenæring på Nordkalotten.

Forvaltning i grenseområdene kan være særlig aktuelt å ha en felles holdning til med våre naboland. Da det ble opprettet/gjort endringer knyttet til A-områdene i Norge, så var dette en endring som ikke finsk beitenæring var kjent med. Endringen påvirket dem negativt uten at de var rigget for å håndtere det. Dette kan være et eksempel på hvordan bestemmelser for rovviltforvaltning i et land kan virke u hensiktsmessig for et annet.

2. Foreslå måter for styrking av samarbeid og kunnskapsutveksling innen forvaltning og forskning på nordkalotten.

- **Er det region 8 sitt ansvar å få til et internasjonalt samarbeid?**

Arbeidsgruppen vurderer at det er viktig for region 8 å ha et tett samarbeid med naboland på Nordkalotten om rovviltforvaltning. Et samarbeid bør samkjøres mellom region 7 og region 8 da man har flere like perspektiv og utfordringer i begge regionene som gjør samarbeid opp mot naboland viktig.

Internasjonalt samarbeid om forskning og formidling bør fortsette og styres på tvers av landegrensene. I tillegg vurderer arbeidsgruppen at det bør være en større ambisjon mellom næring og forvaltning på tvers av landegrenser i rovviltspørsmål.

Arbeidsgruppen vurderer at samarbeid på tvers vil kunne ha en positiv betydning for rovviltforvaltningens omdømme.

Arbeidsgruppen vurderer at tettere samarbeid mellom nabolandene på Nordkalotten vil kunne legge til rette for et bredere erfarings- og kunnskapsgrunnlag i tverrsnittet mellom rovviltforvaltning og beitenæring på Nordkalotten.

Arbeidsgruppen mener ikke at det er region 8 sitt ansvar å få til et internasjonalt samarbeid, men at dette bør være en gjensidig ambisjon på Nordkalotten. Det vurderes at etablering av arenaer for dialog og utveksling av kunnskap og erfaringer vil bidra positivt i retning av en mer helhetlig forvaltning av rovvilt.

- **Hvem sitt ansvar er det?**

Arbeidsgruppen vurderer at alle land og regioner har et ansvar for å søke samarbeid og tilrettelegge for det.

Det vurderes at region 8 har gode forutsetninger for å få til samarbeid og ta initiativ til en tettere kontakt om rovviltforvaltning på Nordkalotten.

- **Hvilken type kunnskap har vi behov for?**

Arbeidsgruppen mener at det er mye tradisjonell kunnskap fra det private og uformelle plan i beitenæringen som i dag ikke fanges opp, er formalisert, eller brukes inn som en del av kunnskapsgrunnlaget i rovviltforvaltningen.

Arbeidsgruppen vurderer at selv om ikke ørn inngår som en del av forvaltningsansvaret til rovviltneemndene, så må ørneproblematikken og perspektiver rundt tap av beitedyr til ørn løftes inn som en del av den helhetlige forvaltningen.

Arbeidsgruppen mener at det på kunnskapssiden er et behov- og en nødvendighet for få frem de særegenhetene som er omkring rovviltforvaltning i region 8, og som gjør region 8 skiller seg fra andre regioner. Region 8 preges eksempelvis av å ha et lavt folketall, store landområder, store naturressurser og en stor beitenæring innenfor reindrift. Dette er særegenheter som bør løftes fram og som vil kunne bidra til gjenkjennelighet og forsterket tillit til forvaltningen.

- **Hvor finner vi den kunnskapen vi har behov for?**

Arbeidsgruppen vurderer at det finnes mye kunnskap ute i felt som er viktig for forvaltningen av rovvilt.

Gjennom diskusjonene i arbeidsgruppen kommer det fram at primærnæringene opplever å ha mye kunnskap og erfaring, mens forvaltningen baserer seg på de dokumenterte fakta. Arbeidsgruppen vurderer at det bør kunne komme på plass en enda bedre samkjøring og forståelse knyttet til dette.

- **Hvem er det hensiktsmessig å samarbeide med?**

Arbeidsgruppen vurderer at de nedsatte arbeidsgruppene i forbindelse med rullering av planen har med seg mange viktige aktører som det er viktig å sikre videre samarbeid med.

Det vil være viktig å sikre godt samarbeid med:

- Region 7
- Naboland
- Reindrift både i Norge og naboland
- Landbruksnæring
- Forskningsmiljøer på Nordkalotten
- Stat
- Kommuner
- Fylkeskommuner, Län, Kunnanvaltuusto

Arbeidsgruppen vurderer også at ivaretagelse av barns rettigheter og FN's Barnekonvensjonen har en betydning for rovviltforvaltningen i region 8 og på Nordkalotten. Det er viktig at planen hensyntar dette.

3. Evaluer gjeldende forvaltningsplan (se forvaltningsplanen som helhet)

- **Fungerer forvaltningsplanen som et godt verktøy for forvaltninga av rovvilt?**

Arbeidsgruppen vurderer at gjeldende forvaltningsplan har både positive og negative elementer i seg. Det er en utfordring at forvaltningsplanen er 9 år gammel, og at det ikke er et ferskere kunnskapsgrunnlag eller planverk som ligger til grunn for forvaltningen i region 8. Det bør være ambisjon om hyppigere rullering av forvaltningsplanen i fremtiden for å sikre at planverket holdes mest mulig oppdatert.

Planen er på over 90 sider. Til sammenligning er planen for region 7 på under 40 sider. Ambisjonen for ny plan bør være å være mest mulig konkret og ikke for omfattende og gjentakende.

Arbeidsgruppen vurderer gjennom sine diskusjoner at det på lengre sikt bør komme på plass modeller eller metoder for telling og dokumentering på tvers av landegrenser i nord som er mere treffende for helhetsbildet, og som ser rovviltbestandenes reelle områder på tvers av riksgrenser.

Eksempler fra Sør-Varanger knyttet til bjørn vurderes som spesielt beskrivende med hensyn til at rovdyr passerer på kryss og tvers av landegrenser. Landegrenser representerer i dag et hinder for forutsigbarhet knyttet til håndtering av uønskede hendelser og dokumentasjon.

Det må i planen differensieres mellom interessenter og rettighetshavere i begrepsbruken.

- **Hva fungerer/ hva skal vi fortsette med?**

Arbeidsgruppen har vurdert at det er flere forhold som fungerer i dag, men som vil kunne fungere enda bedre i tverrsnittet mellom teori og praksis. I den forbindelse har arbeidsgruppen 3 overordnede henstillinger til ny plan:

- Det bør komme på plass et omforent system for dokumentering for å søke å bedre tillit til planverk og forvaltning av bestander.
- Det bør være et effektivt og fungerende apparat for faktisk regulering av bestand etter de målsetninger som er satt.
- Planen bør ta høyde for at dersom man befinner seg i en situasjon der man ikke klarer å holde bestandsplanmålene, så må det åpnes for å vurdere nye eller forsterkede tiltak. Dersom planen beskriver tiltak som skal gjennomføres dersom en rovviltbestand er over eller under bestandsplanmål vil

Eksempler på forhold som fungerer bra:

- Samarbeidet med region 7.

- **Hva fungerer ikke/hva skal vi slutte med?**

Arbeidsgruppen mener at det er flere forhold som bør ses på, men som også andre arbeidsgrupper vurderer gjennom sine mandat:

- Det vurderes som viktig å ha en internasjonal bevissthet av rovviltforvaltning på Nordkalotten.
- Det vurderes at det er et stort behov for å løfte problemstillinger knyttet til begrenset mulighet for å forvalte ørn.
- Det vurderes at det er viktig å gjøre nye vurderinger knyttet til om systemet med A og B områder fungerer. Basert på diskusjonene i arbeidsgruppen vurderes det dit hen at B-områdene er for små, og det påpekes at svensk reindrift sitt kalvings land på norsk side i sin helhet er inne i A-område, og man har da eksempelvis ikke muligheter for å få fellingstillatelse i eget kalvings land. Dette har også rovviltnemnda hatt merknader til tidligere gjennom å påpeke at kalvings land ligger så tett at det er vanskelig å få til fungerende forvaltningsområder for rovvilt utenom kalvings land. Dette utgjør helt klart et stort skadepotensial som utfordrer systemet og den sosiale bærekraften opp mot beitenæring.
- Det er variasjoner mellom bjørn, gaupe og jerv, og forvaltningen må søke å være mest mulig treffende knyttet til den enkelte rovvilttype med hensyn til kunnskap og dokumentasjon. Gaupe beveger seg eksempelvis over store områder, noe som gjør dokumentasjon og eventuelt uttak krevende. Metode for bedre dokumentasjon på gaupe er viktig å få på plass for å holde et riktig bestandsnivå.

- **Forslag til tiltak for å gjøre forvaltningsplanen til et godt verktøy.**

Arbeidsgruppen mener det må tydelig fremkomme hvem planen er til for, og hvordan planen har som målsetning å sørge for reell, men også sosial bærekraft og tillit i tverrsnittet mellom rovviltforvaltning og beitenæring.

Planen bør ha en framstilling på en slik måte at det også kan fungere som et oppslagsverk.

Det er viktig at planen viser til ansvarsfordeling i rovviltforvaltningen og at man beskriver hva oppgavene til rovviltnemndene er, og hva rovviltnemndene har myndighet til å avgjøre. Det kan eventuelt pekes på svakhetene ved nemndas ansvarsområde i dagens praktiske forvaltning.

Planen bør si noe om hvilke systemer man har for løpende evaluering, og hvilke målsetninger man har for å evaluere underveis.

Antall beitedyr har gått ned både for landbruksnæring og reindrift. Arbeidsgruppen stiller seg avslutningsvis spørsmålet om det er en ønsket utvikling som planen bør påpeke gjennom sitt kunnskapsgrunnlag, og om det er noe langsiktig forvaltning av rovviltbestand er tjent med.

Det er flere forhold knyttet til forvaltning av rovvilt og eventuelt press på dette som arbeidsgruppen gjentatt har kommet tilbake til i sine diskusjoner:

- Klimaendringenes påvirkning på forvaltning, bestand og beitenæring
- Arealtilgang og press gjennom økt arealutnyttelse og ferdse

Øvrige merknader/innspill på bakgrunn av diskusjoner i arbeidsgruppen

- Region 8 bør være en pådriver for å se rovviltforvaltning i en større sammenheng for å sikre mer fremtidsrettet forvaltning. Forvaltningen av rovvilt i våre naboland vil naturlig påvirke vår rovviltforvaltning. Våre kart bør ses opp mot deres for at vi skal ha en større forståelse for det sammenhengende området vi har på Nordkalotten. Det totale trykket bør leses ut av totale kart over Skandinavia. Dersom man over større områder kan se dokumentasjon og tapstall i sammenheng vil man bedre kunne forstå hvor presset og konfliktene er og oppstår.
- Da det ble opprettet/gjort endringer knyttet til A-områdene i Norge, så var dette en endring som ikke finsk beitenæring var kjent med, men en endring som påvirket dem uten at de var rigget for å håndtere det. Dette kan trekkes fram som et eksempel på hvordan bestemmelser for rovviltforvaltning i et land kan virke uhensiktsmessig for et annet.
- Arbeidsgruppen merket seg gjennom sine diskusjoner at forvaltningen av rovvilt i Sverige og Finland vil ha en påvirkning fra EU, og komme inn under EU sine direktiver. I forbindelse med mulig internasjonalt samarbeid om forvaltning må dette både hensyntas og vurderes påvirkningen av.
- Revirene til rovviltet stopper ikke ved riksgrensene. Rovviltplanen baserer seg på tiltak basert på dokumentering, noe som kan innebære at man forvalter på et uriktig grunnlag dersom dokumentasjonen har mangler. Årsaker til at dokumentasjonen kan være mangelfull er eksempelvis vær og føre på vinterstid. Dette kan by på store utfordringer knyttet til forvaltningens troverdighet og bærekraftighet i bestandsmålene.
- Forskningen bygger opp under realitetene om at vi har store områder og at bestandene krysser grensene. Det blir vanskeligere og vanskeligere å dokumentere blant annet gaupe. Bestandsestimatene kan indikere at det er områder der det ikke finnes gaupe, men vi vet på en annen side at årsaken til disse estimatene kan være at vi ikke klarer å sikre dokumentasjon.
- Mye av kritikken fra beitenæring mot forvaltning handler om at man ikke får dokumentert gaupe og jerv godt nok. Dette er noe som utfordrer tilliten mellom forvaltning og beitenæring.
- Rovviltforvaltningen befinner seg ikke i et vakuum, men skal ivareta mange hensyn samtidig som at intensjonene fra forliket på Stortinget ligger til grunn.
- Det er en opplevelse i Troms at det er en skjev fordeling av rovviltbyrde i Troms kontra Finnmark i region 8. Spørsmål om byrdefordeling med tanke på at A-områdene er små var oppe til diskusjon da Nordland rullerte sin forvaltningsplan i 2018. Spørsmål om jevn byrdefordeling er aktuelt for region 8 å vurdere i forbindelse med rulleringsarbeidet. I denne forbindelsen diskuterte også arbeidsgruppen fordelingen internt i region 8, og det faktum at Troms bærer en større byrde med tanke på antall ynglinger internt i forvaltningsområdet.
- Åpenhet omkring dokumentasjon er spesielt viktig for å sikre tillit mellom rovviltforvaltning og beitenæring.
- Arbeidsgruppen vurderer at gode jaktlag med lokalkunnskap er viktig for god og effektiv forvaltning. Kommuner bør oppfordres til å søke samarbeid med beitenæring i forbindelse for å sikre bred deltakelse, inkludert deltakelse fra reindriftsutøvere. Det bør kartlegges hvordan jaktlagene fungerer i region 8 og Rovviltnemnda bør ta initiativ til dette.

- Det bør komme på plass en modell for dokumentering av tap til ørn.
- FN's Barnekonvensjon og klimaendringer må tas med i planens grunnlag.